

Yttrande

Datum
2023-02-09

Diarienummer
4.1.17-20700/2022

Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över remissen om kommissionens förslag till revidering av ramdirektivet för vatten 2000/60/EC, prioämnesdirektivet 2008/105/EC och grundvattendirektivet 2006/118/EC

Ert diarienummer M2022/01113

Jordbruksverkets övergripande uppdrag är att främja en ökad och hållbar matproduktion och god djurvälstånd i hela Sverige och att bidra till en levande landsbygd. En hållbar matproduktion utgår från agenda 2030, där målen för hållbar utveckling är integrerade och odelbara, och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling - den ekonomiska, den miljömässiga och den sociala.

Yttrandet ska ses mot bakgrund av detta uppdrag.

Jordbruksverkets synpunkter

Jordbruksverket tillstyrker förslaget övergripande mål om att skydda miljön och folkhälsan från skadliga effekter av farliga kemikalier och luftföroreningar genom den föreslagna harmoniseringen av EU:s gemensamma vattenlagstiftning med syfte att öka dess effektivitet, ändamålsenlighet och samstämmighet.

Jordbruksverket delar uppfattningen att föroreningar av yt- och grundvatten är ett gemensamt bekymmer mellan EU:s medlemsländer. Vi delar också kommissionens bild att det krävs åtgärder på EU-nivå för att hantera föroreningar och andra gränsöverskridande effekter genom fastställande av harmoniserade normer och harmoniserade system för datainsamling och delning av data mellan medlemsstaterna.

Jordbruksverket tillstyrker kommissionens förslag om att införa en obligatorisk varningsklausul i ramdirektivet för vatten. Klausulen ska ställa krav på att medlemsstater omedelbart varnar andra medlemsstater nedströms i samma avrinningsområde vid exceptionella omständigheter till följd av naturförhållanden eller force majeure, i synnerhet extrema översvämningar, långa perioder av torka eller vid större utsläpp.

Ändringsdirektivet innebär att nya ämnen som visar oönskade egenskaper snabbare ska kunna införas i listorna till ramdirektivet för vatten och börja övervakas

närmare i EU:s gemensamma vattenförekomster. Ämnesgrupper som redan idag omnämns är mikroplaster och ämnen som riskerar att bidra till antimikrobiell resistens. Mikroplaster och antimikrobiell resistens är globala problem som innebär allvarliga störningar i både miljö och hos människa och djur. Jordbruksverket är positivt till förslaget om möjligheter att utifrån en vetenskaplig grund via Europeiska kemikaliemyndigheten (ECHA) kunna övervaka problematiska ämnen.

Ytvatten, uppdatering av listan över prioriterade ämnen

De ämnen som föreslås bli nya prioriterade ämnen omfattar bekämpningsmedel, läkemedel samt per- och polyfluoralkylerade ämnen (PFAS). Jordbruksverket har bedömt förslaget utifrån ett veterinärmedicinskt perspektiv och har inga synpunkter vad gäller förslaget om läkemedel. Jordbruksverkets kommentarer nedan rör därför bekämpningsmedel.

Av de tolv ämnen som ingår i bekämpningsmedel och som föreslås som prioriterade ämnen, är det elva som ingår i växtskyddsmedelsprodukter inom EU. I Sverige är det dock få av ämnena som ingår i godkända växtskyddsprodukter. Ämnena kan däremot ingå i biocider, bekämpningsmedel som inte är växtskyddsmedel, t.ex. medel mot träröta eller medel för behandling mot insekter i lagerlokaler. Detta gäller både Triklolan och de fyra pyretroidbaserade ämnena som ingår i insektsmedel.

Ytterligare fem av ämnena som föreslagits som prioriterade ämnen tillhör gruppen neonikotinoider vars användning inom EU antingen helt upphört eller begränsats kraftigt de senaste åren. I Sverige finns bara ett växtskyddsmedel med ett av dessa ämnen som är tillåtet för användning i jordbruks- eller trädgårdsproduktionen. För övriga ämnen finns inga godkända produkter kvar på den svenska marknaden. Flera av ämnena är dock ämnen som fortfarande återfinns i ytvatten, även om förbuden mot produkterna förväntas ge sjunkande halter under åren framöver.

De resterande två ämnena ingår i ogräsmedel, men nikosulfuron är inte tillåtet i Sverige. Det andra ämnet är glyfosat, som är under granskning inom EU. I oktober 2022 förlängdes godkännandet för glyfosat till december 2023.

Glyfosat är världens mest använda ogräsmedel och står för cirka 25 procent av den globala ogräsmarknaden. I Sverige såldes 807 ton glyfosat år 2021 och detta utgör cirka 45 procent av den totala mängden växtskyddsmedel.

Glyfosat är ett ämne som inom miljöövervakningen förekommer frekvent i prover både från grundvatten och ytvatten. Samtidigt är ämnets giftighet låg och påverkan på toxicitetsindex, den indikator som används för ämnens toxicitet för vattenlevande organismer inom miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, är under 0,1 %. De nya värdena för miljö kvalitetsnormen för glyfosat i ytvatten som anges i

bilaga V till förslaget¹ kommer dock inte få någon påverkan i Sverige då fynden vanligtvis ligger under dessa värden.

Inom ramen för Jordbruksverkets arbete med den nationella handlingsplanen för hållbar användning av växtskyddsmedel, som beslutas av regeringen, ingår flera indikatorer där användningen och effekterna av användningen av många olika ämnen i växtskyddsmedel följs upp. Med den låga användning av växtskyddsmedel som den svenska jordbruks- och trädgårdsproduktionen har idag och med de sjunkande trenderna för de negativa effekterna av användningen, har den svenska livsmedelsproduktionen i hög grad redan nått flera av de målsättningar som remissens förslag syftar till. De minskade negativa effekterna för miljö och hälsa beror främst på användningen av ämnen med mindre miljörisker idag jämfört med de ämnen som använts tidigare.

Jordbruksverket tycker det är bra att Europeiska kemikaliemyndigheten (ECHA) ges ett permanent uppdrag i prioriteringen av ämnen och att Europeiska miljöbyrån (EEA) ges i uppdrag att ansvara för analys av mer regelbundna övervakningsdata. Detta ger bra förutsättningar för att arbetet utgår från vetenskapliga underlag och därmed används likvärdigt inom unionens medlemsländer. Jordbruksverket ser inga hinder mot att särskilt förorenande ämnen hanteras inom definitionen för kemisk status i vattendirektivet.

I bilaga V till förslaget, sidan 14, finns angivna värden för de prioriterade ämnena för miljö kvalitetsnormen dvs. mätvärdet som ska övervakas i vattenförekomsten. I förslaget införs möjligheten att ta hänsyn till säsongsvariationer av utsläpp. Användning av växtskyddsmedel påverkas av klimatfaktorer och Jordbruksverket tycker det är bra att miljö kvalitetsnormen uttrycks både som årsmedelsvärde och maximal tillåten koncentration.

I samma bilaga till förslaget, sidan 22, rad 70 står ”Aktiva ämnen totalt i bekämpningsmedel, inbegripet relevanta metaboliter, nedbrytnings- och reaktionsprodukter (29)”. Ett sådant förslag kräver att det definieras vilka ämnen som ska övervakas och att samtliga medlemsländer utför övervakningen på ett likvärdigt sätt. Hela ändringsförslaget går ut på att styra upp övervakningen av prioriterade ämnen och andra förorenande ämnen inom unionen varför Jordbruksverket menar att även denna samlade post behöver definieras närmare vad gäller vilka ämnen som alla medlemsländer ska övervaka.

På sidan 24 i bilaga V till förslaget, är fotnot 25 och 26 exakt samma men glyfosats miljö kvalitetsnorm som årligt medelvärde har två olika siffervärden för inlandsvatten.

(25) För sötvatten som används för uttag och beredning av dricksvatten.

---

¹ Annexes 1 to 6, COM(2022) 540 final. Dokumentet med bilagor är på regeringens hemsida för remissen döpt till Bilaga I – Annexes to the proposal.

(26) För sötvatten som används för uttag och beredning av dricksvatten.

Troligen ska fotnot 26 skrivas:

(26) För sötvatten som inte används för uttag och beredning av dricksvatten.

Jordbruksverket ser inte att de föreslagna prioriterade ämnena kommer ge några direkta effekter eller krav på åtgärder inom svenskt jordbruk och yrkesmässig trädgårdsproduktion. Jordbruksverket tycker det är rimligt att pågående användning av olika ämnen finns med bland de prioriterade ämnena. De befintliga prioriterade ämnena är i många fall ämnen med farliga egenskaper som redan är utfasade i Sverige.

Grundvattendirektivet

När det gäller grundvatten har Jordbruksverket enbart följande kommentar. Jordbruksverket delar uppfattningen att det inte är nödvändigt att ”Icke-relevanta metaboliter till bekämpningsmedel” införs som parametergrupp, separat från övriga bekämpningsmedel. Data kring dessa ämnen saknas i många fall och insatsen att övervaka ett stort antal, oftast ofarliga, ämnen står inte i relation till de resurser som skulle krävas för att dels kunna identifiera men också riskbedöma varje enskilt ämne utifrån dess egna särskilda egenskaper.

Övrigt

Varje vattenförekomst i EU har sina egna särdrag - klimat, flöde, geologiska förhållanden och så vidare. Det betyder att belastningen ser olika ut bland medlemsländerna. Valet av åtgärder för att skydda vattenförekomsterna från förorening är ett ansvar för medlemsstaternas vattenmyndigheter. Jordbruksverket menar att arbete med riskbedömning och riskhanteringsåtgärder i vattenförekomster behöver tas fram i samverkan med Jordbruksverket, så att riskhanteringsåtgärder riktade mot jordbruk och yrkesmässiga trädgårdsföretagare fokuseras på reella risker för vattenkvaliteten så att riskhanteringsåtgärderna får avsedd effekt.

I förslaget till ändringsdirektiv framgår av skälsats 2 bl.a. att ”förebyggande åtgärder ska vidtas, att miljöförstöring företrädesvis ska hejdas vid källan och att förorenaren ska betala”. Jordbruksverket har i tidigare yttrande (”En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet” SOU 2021:8, Dnr N2021/02620) gett sin syn kring de effekter som ett sådant förslag får på enskilda verksamhetsutövare.

Jordbruksverket menar att enskilda verksamhetsutövare har ansvar att känna till sin påverkan på omgivningen, men inte att ansvara för allmän miljöövervakning genom att åläggas att utföra och bekosta ytterligare vattenprovtagning längre ut i tillrinningsområdet. Jordbruksverket menar också att en helhetssyn på hur olika åtgärder påverkar andra miljö- och hållbarhetsmål och andra viktiga samhällsmål

som exempelvis livsmedelsproduktion bör finnas med under hela processen med att ta fram förslag till riskhanteringsåtgärder. En avvägning behöver göras mellan olika sätt att hantera risker, men också mellan åtgärder i vattenförekomsten.

I detta ärende har generaldirektören Christina Nordin beslutat. Sunita Hallgren har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även chefsjuristen Ida Lindblad Hammar, Olof Johansson, Anna Blomquist, Eva Johansson, Charlott Gissén och Sara Sundelius deltagit.

Christina Nordin

Sunita Hallgren

Yttrandet har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia till

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet